

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека РДГУ

Серія «Педагогічна»

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти

(до Перших Міжнародних педагогічних читань
пам'яті професора Т. І. Поніманської)

*Науково-допоміжний
бібліографічний покажчик*

Рівне – 2018

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : наук.-допом. бібліогр. покажч. : (до Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської) / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка ; уклад.: С. Н. Грипич, О. В. Іванчук, Л. В. Ковальчук. – Рівне : РДГУ, 2018. – 59 с. – (Серія «Педагогічна»).

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ;

О. В. Іванчук – завідувач сектору
наукової бібліотеки РДГУ;

Л. В. Ковальчук – завідувач
інформаційно-бібліографічного відділу
наукової бібліотеки РДГУ.

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ.

У науково-допоміжний покажчик включено бібліографічні описи книг, публікацій із періодичних видань та наукових збірників, що надійшли до фондів наукової бібліотеки РДГУ впродовж 2009–2018 рр. Окремим розділом представлено літературу про наукову та громадську діяльність проф. Т. І. Поніманської.

Матеріал у бібліографічному покажчику згруповано за розділами, а в межах розділу – в алфавітному порядку прізвищ авторів і назв. Анотування документів здійснено частково.

Покажчик розрахований на широке коло науковців, докторантів, аспірантів, викладачів, педагогів, студентів та всіх тих, хто цікавиться проблемами дошкільної та спеціальної освіти.

*Рекомендовано до друку методичною радою наукової бібліотеки РДГУ.
(Протокол № 5 від 17.05.2018 р.)*

© **Наукова бібліотека РДГУ, 2018**
м. Рівне, вул. Платова, 31
www.library.rshu.edu.ua
library.rshu@gmail.com

Передмова

Державна національна програма “Освіта. Україна ХХІ століття” передбачає реформування дошкільної освіти, що охоплюватиме комплекси вивчення проблем родинного і суспільного виховання в сучасних соціальних умовах; встановлення вікових нормативів фізичного, психічного та духовного розвитку дітей; створення організаційно-методичної служби, оптимальних науково-методичних умов діяльності дошкільних закладів різних типів; оновлення змісту, форм, методів виховання і розвитку дітей.

Державна політика у цій сфері орієнтує на обов'язковість дошкільної освіти, гуманізацію педагогічного процесу, створення сприятливих умов для розвитку дітей, забезпечення єдності роботи батьків, дошкільного закладу, громадськості у їхньому вихованні, оновлення змісту підготовки педагогічних кадрів, удосконалення умов фінансування дошкільного виховання та управління.

З урахуванням сьогоденних реалій створено державний стандарт дошкільної освіти – Базовий компонент дошкільної освіти та триває робота над науково-методичними розробками щодо формування особистості дитини в дошкільний період. В контексті чого розгортаються і наукові дослідження у галузі дошкільної педагогіки.

Погляд сучасної педагогічної науки спрямований передусім на проблеми: оптимізації засад науково-методичного забезпечення педагогічного процесу в дитячому садку, особистісно-орієнтованого підходу у вихованні, розвитку в дитини духовності як домінуючого в структурі особистості, роботи з обдарованими дітьми, дослідження педагогічних умов повноцінного фізичного і психічного розвитку дитини в дошкільний період. Потребують вирішення проблеми компенсаторного виховання і навчання дітей з особливими потребами.

Завдяки відкритості суспільства актуалізуються порівняльно-педагогічні дослідження, метою яких є вивчення зарубіжної педагогічної теорії та практики дошкільної освіти.

З метою висвітлення вищезазначених питань наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету презентує науково-допоміжний бібліографічний покажчик **«Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти»**.

Структура покажчика відповідає рекомендаціям Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського «Библиографический указатель: Рекомендации по составлению и оформлению (1988 р.)», які є актуальними та чинними і до сьогодні. Бібліографічний опис здійснено відповідно до чинних державних стандартів, зокрема, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12–93 «Система стандартів по информации, библиографическому и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила». Анотування документів здійснено частково.

До покажчика включено інформацію про видання та статті з періодичних видань і збірників, що надійшли до фондів наукової бібліотеки РДГУ впродовж 2009–2018 рр. Окремим розділом представлено літературу про наукову та громадську діяльність проф. Т. І. Поніманської.

Матеріали систематизовано за основними тематичними розділами:

- Законодавчі та нормативні документи про освіту;
- Гуманізація освітнього простору дошкільного навчального закладу;
- Сучасні інноваційні технології дошкільної освіти;
- Інклюзивна дошкільна освіта: реалії та перспективи;
- Психологічні особливості розвитку дитини дошкільного віку;
- Підготовка фахівців для дошкільної та спеціальної освіти;
- Література про наукову та громадську діяльність проф. Т. І. Поніманської.

В межах розділів документи розміщено в алфавітному порядку прізвищ авторів і назв.

Для зручності користування бібліографічним покажчиком створено допоміжний апарат, який складається з іменного покажчика і схеми згрупування (змісту).

Законодавчі та нормативні документи про освіту

1. **Про освіту** : Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38–39. – С. 5–117.

2. **Про вищу освіту** : Закон України від 1 липня 2014 року №1516-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 63. – С. 7–89.

3. **Про дошкільну освіту** : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T012628.html

4. **Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція)** // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – № 13–14–15. – С. 43–65 ; Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4–19.

5. **Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття")** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_5x/pg_irwjios.htm

6. **Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство** : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Г. В. Лаврик, Г. В. Терела, Т. О. Харченко та ін. ; М-во освіти і науки України, Вищ. навч. закл. УКООПСПЛКИ "Полтав. ун-т економіки і торгівлі". – Київ : ЦУД, 2014. – 207 с.

У навчальному посібнику згідно з чинним законодавством на підставі системного аналізу стисло і доступно викладені основні положення правових засад національної системи освіти. Зміст посібника містить теми, в яких досліджуються як суто освітні (так звані преципійні), так і супроводжуючі (коміторні) правовідносини в галузі освіти. До кожної з тем запропоновані методичні рекомендації, питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань, перелік нормативно-правових актів, список використаної та рекомендованої для поглибленого вивчення курсу літератури, глосарій.

7. **Концепція розвитку дошкільної освіти дітей із порушеннями слуху** / В. Жук, В. Литвинова, О. Тараненко та ін. // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 2. – С. 38–43.

Концепція розвитку дошкільної освіти дітей із порушеннями слуху орієнтована на сучасні світові тенденції в організації допомоги дітям із порушеннями слуху: ранню діагностику порушень слуху та ранній початок

фахового супроводу, комплексний підхід в організації допомоги дітям із порушенням слуху та їх родинам, варіативність форм надання освіти та методичних підходів у навчанні, використання різних форм мовлення і видів мовленнєвої діяльності, гнучкість змісту та індивідуалізація процесу навчання і виховання.

8. **Концепція розвитку інклюзивної освіти** : Наказ МОН України від 01.10.2010 р. № 912 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2010. – № 34–35–36. – С. 46–50.

9. **Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року „Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація”** // Фізичне виховання в рідній школі. – 2016. – № 4. – С. 2–5.

10. **Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки** // Вища школа. – 2013. – № 2. – С. 86–106.

11. **Охорона праці у дошкільному навчальному закладі: нормативні документи** // Практика управління дошкільним закладом. – 2014. – № 8. – С. 30–38.

12. **Про застосування Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів** : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-114 від 18.02.2011 // Управління освітою. – 2011. – № 10 (трав.). – С. 29–31.

13. **Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)** : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 615 від 22.05.2012 // Інформаційний збірник для директора школи та зав. дитячим садочком. – 2013. – № 4. – С. 69–87.

14. **Примірні інструкція з охорони праці, безпеки життєдіяльності під час постачання їжі з харчоблоку в групу дошкільного навчального закладу** // Безпека життєдіяльності. – 2013. – № 1. – С. 12–13.

15. **Про внесення змін до Порядку встановлення плати для батьків за перебування дітей у державних і комунальних дошкільних та інтернатних навчальних закладах** : Наказ МОН України від 08.04.2016 № 402 // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. – 2016. – № 8. – С. 45-46.

16. Про впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі": Наказ МОН України від 29.01.2009 р. № 41) // Дошкільне виховання. – 2009. – № 2. – С. 6.

17. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ МОН України від 01.10.2010 р. № 912 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2010. – №34–35–36. – С. 42–45.

18. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. – 2017. – № 8. – С. 75–95.

19. Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах : Наказ від 06.02.2015 № 104/52 : [інклюзивна освіта] // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. – 2015. – № 6. – С. 75–77.

20. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

21. Рекомендації керівникові дошкільного навчального закладу щодо організації роботи з охорони праці // Практика управління дошкільним закладом. – 2014. – № 8. – С. 39–40.

Гуманізація освітнього простору дошкільного навчального закладу

22. **Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти :** матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – 260 с.

У збірнику висвітлено проблеми гуманізації освітнього простору дошкільного навчального закладу, сучасних інноваційних технологій дошкільної освіти, підготовки фахівців для дошкільної та спеціальної освіти.

23. **Боровикова Л. В.** Современные ресурсы гуманизации педагогики / Л. В. Боровикова // Дошкольная педагогика. – 2009. – № 8. – С. 6–9.

24. **Виховання гуманістично спрямованої особистості :** навч.-метод. посіб. / Т. Д. Дем'янюк, С. Є. Дуляницька, О. М. Лисенко та ін. ; М-во освіти і науки, молоді і спорту, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. – Рівне : Волин. береги, 2011. – 234 с.

У посібнику розкрито теоретичні та соціально-педагогічні засади виховання гуманістично спрямованої особистості. Розглянуто оновлену парадигму змісту, форм і методів гуманістичного виховання, його організаційно-функціональну структуру, інноваційні технології.

25. **Врочинська Л. І.** Педагогічні умови виховання гуманної поведінки дітей старшого дошкільного віку у процесі взаємодії дошкільного закладу і сім'ї / Л. І. Врочинська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 49–54.

У статті зазначено, що актуальність ідей гуманістичної педагогіки, метою якої є виховання особистості, здатної до гармонійної взаємодії з соціальним довкіллям і собою, на сучасному етапі розвитку суспільства зумовлена активізацією людського фактора. Визначено педагогічні умови виховання гуманної поведінки старших дошкільників у процесі взаємодії ДНЗ та сім'ї, доведено їх ефективність. Зроблено висновок, щодо подальшої розробки змісту і форм спільної роботи ДНЗ з родинами, діти яких не виховуються в дошкільному закладі.

26. **Головань Т. М.** Воспитываем свободную личность / Т. М. Головань, И. Т. Николаенко // Гуманитарні науки. – 2010. – №1. – С. 15–21.

У статті описано стан і тенденції розвитку сучасного суспільного дошкільного виховання.

27. Гуманізація виховання дітей дошкільного віку : [наук. шк. Т. І. Поніманської] // Наукові школи Рівненського державного гуманітарного університету / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т; [уклад. О. І. Хролець; за ред. Р. М. Постоловського; відп. за вип. Т. І. Поніманська]. – Рівне : РДГУ, 2013. – С. 27–32.

28. Гуманізація освіти та виховання : рек. бібліогр. покажч. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка РДГУ; уклад.: С. Н. Грипич, О. В. Іванчук, Л. В. Ковальчук. – Рівне : РДГУ, 2017. – С. 36. – (Серія «Педагогічна інноватика»).

У покажчик включено бібліографічні описи книг, публікацій із періодичних видань та наукових збірників, що надійшли до фондів наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету протягом 2008–2017 рр. та висвітлюють питання гуманізації освітньо-виховного процесу.

29. Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку в контексті інноваційної педагогічної діяльності : монографія / Т. І. Поніманська, І. М. Дичківська, Л. І. Врочинська та ін.; за наук. ред. : Т. І. Поніманської, І. М. Дичківської. – Рівне : Волин. береги, 2012. – 206 с.

Монографія присвячена висвітленню результатів колективного дослідження проблеми гуманізації виховання і навчання дітей дошкільного віку в сучасному інноваційному просторі кафедри педагогіки і психології (дошкільної) Рівненського державного гуманітарного університету. Розкрито особливості гуманістичного виховання та підготовки педагога до інноваційної діяльності.

30. Гурнік Л. Гуманно-особистісний вимір у сучасному дошкільному навчальному закладі / Л. Гурнік // Нова педагогічна думка. – 2010. – № 1. – С. 105–108.

У статті подано теоретичне обґрунтування гуманно-особистісного підходу до організації навчально-виховного процесу в сучасному освітньому закладі, зокрема, в дошкільному навчальному закладі. Представлено науково-методичний проект «Дитячий садок сьогодні».

31. Дичківська І. М. М. Монтессорі: теорія і технологія : навч.-метод. посіб. для використання в навч.-вих. процесі / І. М. Дичківська, Т. І. Поніманська; М-во освіти і науки України. – Київ : Слово, 2009. – 303 с.

У посібнику розкрито теоретичні засади та технологія індивідуального виховання дітей дошкільного віку в системі відомого педагога-гуманіста М. Монтесорі.

32. **Дичківська І. М.** Педагогіка М. Монтесорі: виклики сучасності : монографія / І. М. Дичківська. – Рівне : Волин. обереги, 2016. – 383 с.

У монографії розкрито віхи життєвого шляху та творчої діяльності видатного італійського гуманіста ХХ століття М. Монтесорі, здійснено аналіз розвитку її ідей у зарубіжній і вітчизняній педагогіці, подано філософське та психолого-педагогічне обґрунтування теорії та практики М. Монтесорі.

33. **Дятленко Н.** Гуманістичні цінності в дошкільному закладі: формальність чи правило життя / Н. Дятленко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2016. – № 2. – С. 4–7.

34. **Еремина Р. А.** Гуманистический потенциал сотрудничества детей и взрослых / Р. А. Еремина, Л. В. Карпушкина // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 6. – С. 10–15.

Навчальна робота з дітьми передбачає створення певних умов, при яких дитина може самостійно пізнавати світ навколо себе. У зв'язку з цим, велика увага повинна приділятися проблемі співпраці дітей дошкільного віку з дорослими та однолітками. У статті виділено деякі актуальні проблеми співробітництва в сфері дошкільної освіти. Особлива увага приділяється характеристиці цього процесу в період старшого дошкільного віку.

35. **Козлюк О. А.** Гра як засіб формування гуманістичної спрямованості спілкування дошкільників / О. А. Козлюк // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 15–16 трав. 2008 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2008. – С. 44–46.

36. **Козлюк О.** Портрет сучасного дитинства : [особливості гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку] / О. Козлюк // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2011. – № 11 (берез.). – С. 6.

37. **Козлюк О. А.** Робота з батьками щодо формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей дошкільного віку / О. А. Козлюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 2 (45). – С. 3–7.

У статті описано особливості тренінгу навичок гуманістичного спілкування у дитячо-батьківській групі.

38. **Кортило В.** Розвиток гуманних почуттів дітей у спілкуванні з вихователем / В. Кортило // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2011. – № 34 (верес.). – С. 8–17.

39. **Крикавська І. Г.** Спілкування вихователя з дітьми старшого дошкільного віку як чинник гуманізації педагогічного процесу / І. Г. Крикавська // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 15–16 трав. 2008 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2008. – С. 93–94.

40. **Панасюк Т.** Реалізуємо варіативну складову дошкільної освіти / Т. Панасюк // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2015. – № 4. – С. 4–11.

У статті висвітлено проблеми відродження гуманістичних традицій в дошкільній освіті.

41. **Поніманська Т. І.** Виховання людяності : метод. посіб. / Т. І. Поніманська, О. А. Козлюк, Г. В. Марчук. – 2-ге вид. – Рівне : Волин. береги, 2012. – 159 с.

Посібник містить методичні рекомендації щодо виховання людяності у контексті завдань формування життєвої компетентності дитини дошкільного віку.

42. **Поніманська Т. І.** Виховання основ гуманізму / Т. І. Поніманська // Дошкільна педагогіка : підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / Т. І. Поніманська. – 3-тє вид., випр. – Київ : Академвидав, 2015. – С. 244–251. – (Альма-матер+).

43. **Поніманська Т. І.** Гуманізація освіти: радимося з Василем Сухомлинським / Т. Поніманська // Дошкільне виховання. – 2014. – № 9. – С. 4–8.

44. **Поніманська Т. І.** Гуманізація освіти – ознака її якості / Т. Поніманська // Дошкільне виховання. – 2016. – № 9. – С. 2–5.

45. **Поніманська Т. І.** Гуманістичне виховання: етнопедагогічні витоки / Т. І. Поніманська // Дошкільне виховання. – 2011. – № 8. – С. 9–13.

46. **Поніманська Т. І.** Гуманістичні педагогічні цінності як системоутворюючий чинник гуманістичного виховання / Т. І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і

виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 2 (45). – С. 76–79.

У статті проаналізовані підходи до гуманістичного виховання як системи, основою якої є взаємодія педагога і вихованця на засадах гуманістичних цінностей. Зроблено висновки про те, що аналіз гуманістичної парадигми виховання дозволяє розглядати його як суб'єкт-суб'єктну взаємодію на основі розвитку певної духовної спільності, де вищою метою педагога є не лише створення найсприятливіших умов для саморозвитку дитини, але й сам він розвивається як особистість.

47. Поніманська Т. І. Нормативно-методичні орієнтири гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку / Т. І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 3 (46). – С. 63–67.

У статті проаналізовані нормативні та програмні документи дошкільної освіти в аспекті вирішення завдань гуманістичного виховання. Показано розвиток проблеми виховання гуманності у дітей старшого дошкільного віку в змісті дошкільної освіти.

48. Поніманська Т. І. Формування в дітей гуманістичних ціннісних орієнтацій : [освітня лінія «Дитина в соціумі»] / Т. І. Поніманська // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2012. – № 34–35 (верес.). – С. 16–19.

49. Примушко Н. Прогулянка педагогічним садом В. Сухомлинського. Методична студія для педагогів та батьків / Н. Примушко // Дошкільне виховання. – 2015. – № 4. – С. 22–25.

Автор статті ділиться досвідом використання педагогічної спадщини Василя Сухомлинського у дошкільній педагогіці.

50. Пунько Ж. С. Виховання гуманного ставлення дітей дошкільного віку до однолітків / Ж. С. Пунько // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 314–216.

51. Самойлова С. Технологія індивідуалізації освітнього процесу / С. Самойлова, О. Лисенко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 12. – С. 7–14.

52. Таргоній А. Ю. Педагогічні умови формування гуманних стосунків між дітьми дошкільного віку засобами будівельно-конструктивної гри / А. Ю. Таргоній // Актуальні проблеми

дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 242–244.

53. **Хролець О. І.** Використання потенціалу дитячої літератури у формуванні гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку / О. І. Хролець // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 2 (45). – С. 152–155.

У статті висвітлено суть понять «цінність», «ціннісна орієнтація», «дитяча література». Зроблено висновок про те, що дитяча література володіє значним освітньо-виховним потенціалом і здатна ефективно впливати художніми образами на чуттєву і раціональну сферу моральної свідомості дітей.

54. **Щербакова К. Й.** Виховання етикетної поведінки дітей дошкільного віку в контексті гуманістичної педагогіки Т. Поніманської / К. Й. Щербакова // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 22–24.

55. **Ярославцева Л.** Повернутися обличчям до дитини / Л. Ярославцева // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 1. – С. 4–9.

У статті розглянуто ефективні шляхи та засоби, які сприятимуть розвитку дитини і завжди були в центрі уваги науковців, педагогів, психологів. Адже гуманізація виховання є актуальною для сучасної освіти, залишаючись пріоритетним завданням для педагогів.

Сучасні інноваційні технології дошкільної освіти

56. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика в умовах вищого навчального закладу : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Т. Т. Андрєєва, Г. В. Беленька, Л. В. Білоусько та ін. ; М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України, ДВНЗ "Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди". – Київ : Слово, 2014. – 365 с. : іл.

У навчальному посібнику розкрито положення Концепції дошкільної освіти та організаційно-педагогічні умови її реалізації, подано інформацію про авторські програми, технології, проекти, провідні ідеї видатних педагогів минулого і сьогодення, а також методичні та практичні поради щодо їх впровадження.

57. Базанова А. П. Працюємо за новою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / А. П. Базанова // Світ виховання. – 2010. – № 5. – С. 42–43.

58. Боровець М. Б. Інновації в організації образотворчої діяльності сучасних дошкільних навчальних закладів / М. Б. Боровець // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 78–80.

59. Брежнєва О. Г. Сучасні інноваційні підходи до забезпечення математичної освіти дітей дошкільного віку / О. Г. Брежнєва // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 34–38.

У статті висвітлено питання математичної освіти дошкільників. Обґрунтовано роль і значення математики, як складової людської культури, компоненти розвитку особистості. Окреслено інноваційну модель математичної освіти дітей дошкільного віку, яка ґрунтується на інтегрованих засадах конструювання навчально-виховного процесу.

60. Брушнєвська І. М. Ейдетика вчить, як зі звуками дружить : (інноваційні технології дошкільної освіти) / І. М. Брушнєвська // Логопед. – 2012. – № 10 (жовт.). – С. 16–23.

61. Васильєва О. Використання мультиплікаційних і розвивальних фільмів у роботі з дітьми : (взаємозв'язок

інноваційних технологій) / О. Васильєва // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2013. – № 6 (лют.). – Вкладка. – С. 1–7.

У статті розглянуто інноваційні педагогічні технології навчання, які доцільно використовувати в роботі з дітьми дошкільного віку. Вказано призначення та структура інноваційних технологій, що дають широкі можливості для впровадження диференційованого навчання як на заняттях, так і в повсякденному житті відповідно до індивідуальних можливостей, пізнавальної діяльності кожної дитини.

62. Волошина Л. Педагогические инновации в дошкольном образовании региона: за и против / Л. Волошина, Л. Серых // Дошкольное воспитание. – 2010. – № 8. – С. 122–127.

У статті зазначено, що педагогічні інновації можуть мати як позитивний, так і негативний характер. З одного боку, той, що не викликає необхідності змін режиму функціонування ДНЗ, а з іншого - ризику, збільшення обсягу роботи, необхідність освоєння нового, подолання стереотипів.

63. Гайдаржийська Л. П. Нетрадиційні підходи до навчання найменших / Л. П. Гайдаржийська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 54–57.

У статті зазначено, що організація навчально-виховного процесу в дитячому садку потребує нових підходів. Розглянуто нетрадиційні методики розвитку та навчання дітей раннього віку.

64. Гайдаржийська Л. Сучасні нетрадиційні підходи до навчання найменших / Л. Гайдаржийська // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2010. – № 42 (листоп.). – С. 16–17.

65. Галата С. Думка на кінчиках пальців : [ЛЕГО – технології в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів] / С. Галата // Освіта України. – 2014. – 3 берез. (№ 9). – С. 13.

66. Давыдова О. Детский сад - семья: инновационный потенциал традиционных форм работы с позиций компетентностного подхода / О. Давыдова, А. Майер // Дошкольное воспитание. – 2011. – № 5. – С. 17–22.

67. Дичківська І. М. Інноваційна компетентність педагога / І. Дичківська // Дошкільне виховання. – 2010. – № 1. – С. 7–11.

У статті розглянуто форми методичної роботи з педагогами дошкільця у вигляді ділових ігор, дискусій, семінарів-практикумів, анкет та ін.

68. **Дичківська І. М.** Інноваційне навчання у розвитку педагогічної компетентності вихователів / І. Дичківська // Дитячий садок. – 2011. – № 11 (берез.). – С. 9.

69. **Дичківська І. М.** Інноваційні педагогічні технології : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / І. М. Дичківська. – 3-тє вид., випр. – Київ : Академвидав, 2015. – 303 с. – (Альма-матер+).

У підручнику розкрито сутність та особливості педагогічної інноватики та інноваційної діяльності педагога, а також найпоширеніші в дошкільній і початковій освіті інноваційні практики. Ідеться в ньому і про різноманітні аспекти готовності педагога до інноваційної діяльності з урахуванням сучасних пріоритетів освіти.

70. **Дичківська І. М.** Інноваційні підходи у побудові виховного простору школи Саммерхілл / І. М. Дичківська // Філософія. Педагогіка. Суспільство : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : О. Зень, 2011. – Вип. 1. – С. 129–140.

71. **Дичківська І. М.** Поліцентрична сутність мотивації до інноваційної педагогічної діяльності / І. М. Дичківська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 4 (47). – С. 43–47.

У статті розглянуто проблему мотиваційної готовності до інноваційної педагогічної діяльності, проаналізовано зовнішні та внутрішні мотиви освоєння інновацій педагогом. Особливу увагу звернено на поліцентричний характер мотивації майбутніх педагогів, оскільки ієрархічна структура взаємозв'язку мотиваційних сторін суттєво впливає на формування потреби в інноваційній діяльності.

72. **Дичківська І. М.** Соціально-педагогічна компетентність: інноваційні підходи / І. Дичківська // Дошкільне виховання. – 2009. – № 7. – С. 10–14.

73. **Здрагат С.** До модернізації через інновації : [інновації в дошкільній освіті] / С. Здрагат, В. Митюхіна, С. Пустовалова // Управління освітою. – 2013. – № 11 (черв.). – Вкладка.

74. **Ісаєва О.** Електронний дитячий садок - новий крок у дошкільній освіті / О. Ісаєва // Дошкільне виховання. – 2013. – № 10. – С. 20–21.

Впровадження електронної реєстрації дошкільнят - не просто один із шляхів оптимізації дошкільної освіти, а вимога часу.

75. **Каталимова Н. Б.** Особенности внедрения инновационных технологий в современную систему дошкольного образования / Н. Б. Каталимова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 147–151.

Відзначено, що одним із завдань сучасної дошкільної освіти стає розкриття потенціалу всіх учасників педагогічного процесу, надання їм можливостей прояву творчих здібностей. Розкрито різні аспекти впровадження інноваційних технологій навчання і виховання дітей дошкільного віку.

76. **Кіндрат І.** Інтеграція побудови освітнього процесу в дошкільному закладі: інноваційні аспекти / І. Кіндрат // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 10. – С. 4–9.

77. **Кукоба О.** Упровадження інноваційних технологій у здоров'язбережну діяльність дитячих садків / О. Кукоба // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2012. – № 21–23 (черв.). – С. 43.

78. **Лапська Д. В.** Інноваційні здоров'язбережувальні методи фізичного виховання дітей дошкільного віку / Д. В. Лапська // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 164–166.

79. **Любченко І. І.** Інноваційність як ознака сучасності / І. І. Любченко // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 30–33.

80. **Манцевич Т. В.** Комплексный подход использования инновационной технологии ТРИЗ в формировании умственной активности старших дошкольников / Т. В. Манцевич, М. В. Корнеева // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 201–205.

У статті розкрито суть комплексного підходу у застосуванні ТРВЗ для формування розумової активності дітей старшого дошкільного віку. Систематизовано методи і прийоми ТРВЗ. Зроблено висновок про те, що комплексний підхід у використанні технології ТРВЗ передбачає взаємозв'язок всіх напрямів виховання дошкільників: фізичного, інтелектуально-пізнавального, соціально-морального, трудового та естетичного.

81. **Остапенко Г.** Управління інноваційними процесами в ДНЗ : семінар завідувачів ДНЗ / Г. Остапенко, А. Рябикіна // Управління освітою. – 2016. – № 1 (січ.). – С. 40–53.

82. **Павлюк Т. О.** Інноваційні засоби навчання дітей старшого дошкільного віку математики / Т. О. Павлюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 11 (54). – С. 156–160.

83. **Поніманська Т. І.** Дошкільна педагогіка : підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / Т. І. Поніманська. – 3-тє вид., випр. – Київ : Академвидав, 2015. – 447 с. – (Альма-матер+).

Головна особливість підручника - системний погляд на проблематику виховання дитини в сім'ї та дошкільних закладах; оптимальне використання перевірених часом та інноваційних надбань дошкільної педагогіки. Ці настанови визначають характер викладу змісту і методів фізичного, розумового, морального, трудового, естетичного виховання дітей дошкільного віку.

84. **Слинчук І.** Інноваційні підходи до формування лексичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ / І. Слинчук // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2015. – № 1. – С. 44–51.

85. **Харук Г.** Інновації в дитячому садочку : (досвід роботи столичного закладу «Лісова пісня») / Г. Харук // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2014. – № 23 (груд.). – С. 6–9.

86. **Харченко А.** Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти / А. Харченко // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 3. – С. 135–137.

У статті розкрито сутність інновацій у дошкільній педагогіці, визначені напрями та рівні впровадження у практику роботи сучасних педагогічних інноваційних технологій, запропоновано модель впровадження та умови її реалізації.

Інклюзивна дошкільна освіта: реалії та перспективи

87. **Андреева А. К.** Проблема інклюзивного виховання і навчання в дитячому садку / А. Андреева, А. Тахаува // Дошкільне виховання. – 2012. – № 6. – С. 51–52.

88. **Андрущенко О. О.** Організація інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі / О. О. Андрущенко // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2016. – № 2. – С. 5–7.

У статті проаналізовано проблему пошуку ефективних шляхів організації інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі.

89. **Бобир В.** Інклюзія: реальні кроки в наявних умовах : (з досвіду роботи районної творчої групи) / В. Бобир, О. Іванюк // Дошкільне виховання. – 2016. – № 2. – С. 16–19.

У статті розглянуто досвід впровадження інклюзивної освіти у дошкільних навчальних закладах.

90. **Бутенко В. Н.** Межличностные отношения детей в инклюзивных группах детского сада / В. Н. Бутенко // Психология обучения. – 2010. – № 10. – С. 46–56.

У статті представлені результати експериментального дослідження відносин дітей в інклюзивних групах дитячого садочку. Досліджено схожість міжособистісних відносин дітей в інклюзивних та різновікових групах. Показано, що головним фактором, що впливає на відносини дітей, є стиль педагогічного спілкування вихователя з дітьми.

91. **Верещагина Н. В.** Примерное содержание работы подготовительного периода при организации инклюзивной практики в детском саду / Н. В. Верещагина // Дошкільна педагогіка. – 2014. – № 8. – С. 45.

92. **Горобець С. С.** Переваги та недоліки інклюзивного навчання в загальноосвітніх та дошкільних закладах освіти / С. С. Горобець // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2015. – № 2. – С. 2–5.

У статті висвітлено проблему впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та дошкільних навчальних закладах України.

93. **Горопаха Н. М.** Використання ідей Марії Монтесорі в екологізації розвивального середовища інклюзивної групи дошкільного закладу / Н. М. Горопаха // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2016. – Вип. 13 (56), ч. II. – С. 71–75.

Стаття присвячена проблемі створення в інклюзивній групі дошкільного закладу розвивального середовища для ознайомлення дітей з природою. Розкрито можливості збагачення освітнього середовища на основі ідей М. Монтесорі шляхом залучення дітей дошкільного віку до реалізації екологічних проектів.

94. **Горопаха Н. М.** Фізичне виховання дошкільників та молодших школярів у контексті інклюзивної освіти: проблеми наступності та перспективності / Н. М. Горопаха // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 11–15.

У статті визначено сутність інклюзивної освіти та особливості інклюзивного підходу до фізичного виховання дітей, а також філософська і педагогічна сутність поняття наступності, основні напрями наступності у роботі дошкільного закладу і школи. Проаналізовано державні стандарти дошкільної та початкової шкільної освіти, на основі чого визначені нові освітні напрями у фізичному вихованні дітей 5-7 років.

95. **Давидюк М.** Використання потенціалу дитячої субкультури для створення інклюзивного освітнього простору / М. Давидюк // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2017. – № 1. – С. 40–47.

У статті узагальнено й систематизовано відомості про сутність, функції та складові елементи дитячої субкультури. Визначена роль дитячої субкультури у процесах освітньої та соціальної інтеграції дітей з особливими потребами.

96. **Дичківська І.** Інклюзивна освіта : шляхи впровадження / І. Дичківська // Дошкільне виховання. – 2013. – № 12. – С. 3–6.

У статті подано алгоритм уведення інклюзивної практики в роботу дитячого садка.

97. **Дичківська І.** Інклюзивна практика в дитсадку : організаційна модель / І. Дичківська // Дошкільне виховання. – 2014. – № 2. – С. 5–9.

98. **Дятленко Н.** Розвиток дошкільного навчального закладу на основі інклюзивних цінностей / Н. Дятленко // Вихователь-

методист дошкільного закладу. – 2014. – № 8. – С. 24–28; 2014. – № 9. – С. 30–34.

99. **Калашник В.** Створення освітнього простору на основі індексу інклюзії / В. Калашник, О. Курлянцева // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2016. – № 2. – С. 8–16.

У статті розглянуто проблему інтеграції у дошкільну освіту дітей з особливими потребами.

100. **Кириченко Т.** "Сонячні діти" у звичайному дитсадку: з досвіду впровадження інклюзивної освіти / Т. Кириченко, Л. Стадник // Дошкільне виховання. – 2016. – № 8. – С. 16–19.

101. **Козлюк О. А.** Дитинство як соціальний феномен у контексті інклюзивної освіти / О. А. Козлюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 16–20.

У статті розглядаються особливості сприйняття дитинства в сучасному суспільстві. Аналізуються погляди на проблему дитинства з позиції різних наук, а також у контексті інклюзивної освіти.

102. **Колупаєва А. А.** Сучасна інклюзивна парадигма в освіті дітей з особливими потребами / А. А. Колупаєва, Л. В. Наконечна // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2017. – № 1. – С. 57–63.

103. **Косарева Г. М.** Підготовка майбутніх вихователів до впровадження інклюзивних форм навчання в освітню практику / Г. М. Косарева // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 9 (52). – С. 87–90.

У статті висвітлено особливості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до впровадження інклюзивних форм навчання в освітню практику, зокрема розкрито компоненти професійно-особистісної готовності майбутнього педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти.

104. **Косарева Г. М.** Особливості формування толерантного інклюзивного середовища у дошкільному навчальному закладі / Г. М. Косарева // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 38–42.

У статті висвітлено особливості формування толерантного інклюзивного середовища у дошкільному навчальному закладі, зокрема

розкрито компонент професійно-особистісної готовності майбутнього вихователя до роботи в умовах інклюзивної освіти.

105. Крикун А. Психолого-педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу в сучасній інклюзивній освіті / А. Крикун // Рідна школа. – 2013. – № 11. – С. 77–80.

У статті розглянуто питання реалізації компетентнісного підходу в сучасній дошкільній і початковій інклюзивній освіті.

106. Лазарева О. Об успешной инклюзии детей с ограниченными возможностями здоровья / О. Лазарева // Дошкольное воспитание. – 2012. – № 9. – С. 47–50.

У статті представлена покрокова модель інклюзивного маршруту дітей, що реалізується на базі дитячого садочку.

107. Луценко І. Запровадження інклюзивної освіти у дошкільних навчальних закладах / І. Луценко // Практика управління дошкільним закладом. – 2016. – № 1. – С. 6–11.

108. Маліновська Н. В. Формування фонетичної компетенції старших дошкільників засобами театралізованої гри в умовах інклюзивної освіти / Н. В. Маліновська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 20–23.

У статті висвітлено проблему формування фонетичної компетенції дітей у процесі театралізованої діяльності в інклюзивній групі дошкільного закладу. Обґрунтовано педагогічні умови формування фонетичної компетенції дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої гри в умовах інклюзивної освіти.

109. Марчук Г. В. Формування соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з художніми творами в умовах інклюзивної освіти / Г. В. Марчук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 49–52.

У статті розглянуто особливості процесу соціалізації дітей дошкільного віку. Проаналізовано основні етапи формування соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з художніми творами в умовах інклюзивної освіти. Важливе значення в процесі соціалізації вже в дошкільному віці набуває соціальний досвід як результат засвоєння суспільного досвіду. Соціальний досвід розглядається як результат активної взаємодії дитини з оточуючим світом. Засвоюючи досвід, дитина стає соціально компетентною.

110. **Миронова С.** Особливості інклюзивної дошкільної освіти / С. Миронова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 11. – С. 8–15.

111. **Носенко Ю.** Зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній дошкільній освіті / Ю. Носенко, Ж. Матюх // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 4. – С. 95–102.

У статті проаналізовано зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній дошкільній освіті. Окреслено знакові ініціативи в рамках міжнародної співпраці європейських країн, представлено досвід реалізації ІКТ-підтримки навчання дітей з особливими потребами в деяких зарубіжних країнах (Греції, Ірландії, Фінляндії, Швеції, Шотландії).

112. **Основи інклюзивної освіти** : навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко, І. О. Білозерська та ін. ; за заг. ред. А. А. Колупаєвої. – Київ : А.С.К., 2012. – 307 с. – (Інклюзивна освіта).

У посібнику представлено теоретико-методологічні, нормативно-правові та організаційно-методичні засади інклюзивної освіти. Висвітлено питання диференційованого викладання та оцінювання навчальних досягнень й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі.

113. **Оцінювання роботи дошкільного навчального закладу відповідно до інклюзивних цінностей** // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 9. – С. 37–38.

114. **Падалка О. І.** Взаємини дітей дошкільного віку з різними освітніми можливостями у процесі спільного навчання / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2016. – Вип. 13 (56), ч. I. – С. 107–110.

У статті виокремлено та проаналізовано особливості взаємин дітей дошкільного віку, обґрунтовано необхідність їх формування у дітей з різними освітніми можливостями в процесі спільного навчання.

115. **Падалка О. І.** Педагогічні цінності у вихователів інклюзивних груп дошкільних навчальних закладів / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 45–49.

У статті розглянуто проблему інклюзії, висвітлено особливості роботи вихователя у інклюзивних групах ДНЗ, описано педагогічні цінності вихователів, запропоновані можливі умови їх формування у вихователів, які працюють в інклюзивних групах дошкільних навчальних закладів.

116. Подсілецька Л. В. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання / Л. В. Подсілецька, І. А. Козяр-Кмітевич // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2015. – № 4. – С. 27–31.

117. Поліщук О. П. Впровадження інклюзивної освіти. Семінар-практикум для вчителів / О. П. Поліщук // Шкільному психологу усе для роботи. – 2015. – № 1. – С. 22–27.

У статті розглянуто проблему надання якісних освітніх послуг дітям з особливостями психофізичного розвитку у звичайних класах (групах) загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладів.

118. Поніманська Т. І. Проблеми інклюзивної освіти в дошкільних навчальних закладах / Т. І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 4–6.

У статті проаналізовано соціально-педагогічні засади інклюзивної освіти. Зазначено проблеми включення дітей з особливими потребами в групи дошкільних навчальних закладів. Наголошено на необхідності врахування багатоаспектних особливостей реалізації спільного виховання дітей в інклюзивних групах.

119. Рассказова П. І. Методика застосування розповіді за картиною як засобу розвитку уяви та зв'язного мовлення дітей в інклюзивних групах ДНЗ / П. І. Рассказова // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2017. – № 1. – С. 23–31.

120. Рассказова П. І. Розвиток зв'язного мовлення дітей з різним рівнем здоров'я в інклюзивних групах ДНЗ / П. І. Рассказова // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2017. – № 4. – С. 6–12.

121. Сабельникова С. Досвід впровадження інклюзивного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі / С. Сабельникова // Практика управління закладом освіти. – 2009. – № 10. – С. 15–28.

122. **Семак С. М.** Наступність дошкільної та початкової освіти в організації інклюзивного навчання для дітей з особливими потребами / С. М. Семак // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2015. – № 3. – С. 2–4.

123. **Створення інклюзивного освітнього простору в дошкільному навчальному закладі** // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 9. – С. 35–36.

124. **Степанова О. І.** Особливості мовленнєвого спілкування педагогів дошкільних навчальних закладів з дітьми, які мають різні освітні можливості / О. І. Степанова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2016. – Вип. 13 (56), ч. I. – С. 93–96.

У статті розглянуто проблему мовленнєвого спілкування дітей дошкільного віку, які потребують корекції мовленнєвого розвитку, проаналізовано діяльність педагогів ДНЗ з нормалізації та розвитку правильного мовлення дитини, окреслено роль «семантичного поля» для запуску механізмів саморозвитку мовлення, зв'язного висловлювання.

125. **Суворовцева Т. В.** Інклюзивна освіта в ДНЗ / Т. В. Суворовцева // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2015. – № 6. – С. 2–10.

У статті висвітлені сучасні проблеми навчання дітей з вадами мовлення у дошкільних навчальних закладах.

126. **Трубенко В. М.** Вивчаємо математику з розумово відсталими дітьми в спеціальній школі. Формування знань про іменовані числа та дії з ними / В. М. Трубенко // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2018. – № 2. – С. 5–13.

127. **Хіменко В.** Індивідуальний шлях до щастя. Інклюзивна освіта / В. Хіменко // Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна робота. – 2016. – № 12. – С. 2–3.

128. **Чижова О. Н.** Психологическая работа с родителями детей с ограниченными возможностями здоровья в инклюзивной группе детского сада / О. Н. Чижова // Дошкольная педагогика. – 2014. – № 10. – С. 58–61.

129. **Шинкаренко В.** Інклюзивна освіта: навчасмо і виховуємо разом / В. Шинкаренко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 11. – С. 4–7.

130. **Юрчук О. І.** Забезпечення рухового режиму в інклюзивних групах дошкільних навчальних закладів / О. І. Юрчук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 60–64.

У статті розглянуто питання забезпечення рухового режиму в інклюзивних групах. Актуалізовано проблему використання інноваційних оздоровчих технологій в практиці дошкільного виховання дітей з особливими потребами. Розкрито особливості фізичного і психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

131. **Яковлева С.** До питання психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами інклюзії / С. Яковлева // Вища школа. – 2017. – № 5–6. – С. 85–94.

У статті висвітлено питання доцільності введення окремих посад в інклюзивному класі задля кваліфікованої допомоги дітям із психофізичними порушеннями.

132. **Яценюк Л.** До питання формування інклюзивної компетентності педагогів у контексті модернізації системи початкової освіти / Л. Яценюк // Нова педагогічна думка. – 2016. – № 1. – С. 168–170.

У статті проаналізовано поняття „інклюзивна компетентність педагогів”. Розкрито структуру інклюзивної компетентності педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами за інклюзивною формою навчання.

133. **Яценюк Л.** Інклюзивна освіта як фактор гуманізації навчання дітей з особливими освітніми потребами / Л. Яценюк // Нова педагогічна думка. – 2016. – № 3. – С. 74–75.

У статті розглянуто питання упровадження інклюзивної форми навчання як фактора гуманізації системи освіти України. Особливу увагу звернено на прояви дидактогенії у навчальному середовищі дітей із затримкою психічного розвитку.

Психологічні особливості розвитку дитини дошкільного віку

134. **Андреева А. Д.** Современный дошкольник: возрастные нормы и жизненные реалии / А. Д. Андреева // Психолог в детском саду. – 2010. – № 2. – С. 3–17.

135. **Беленька Г.** Особистість випускника дитсадка: базові якості / Г. Беленька // Дошкільне виховання. – 2015. – № 7. – С. 11–14.

У статті розглянуто особливості дев'яти базових якостей особистості, які повинні бути сформовані у дитини для досягнення нею дошкільної зрілості.

136. **Видра О. Г.** Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. Г. Видра ; М-во освіти і науки України, Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 111 с.

У навчальному посібнику розглянуто закономірності психічного розвитку людини на різних вікових етапах її життя, а також психологічні закономірності навчання та виховання дітей різного віку.

137. **Вікова психологія** : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка ; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ : ЦУЛ, 2012. – 375 с.

У навчальному посібнику на засадах досягнень як світової, так і вітчизняної психологічної думки розкрито зміст вікової психології.

138. **Вікова психологія** : хрестоматія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Л. В. Долинська, Т. М. Лисянська, Л. М. Ширяєва та ін. ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Каравела, 2014. – 487 с.

У посібник включено статті та витримки зі статей і монографій, що відображають наукові позиції відомих зарубіжних та вітчизняних психологів у галузі вікової психології та психології розвитку. У навчальному посібнику розкрито сутність, предмет, об'єкт, теоретичні засади, методологію, методи, структуру, функції і завдання вікової психології, а також концепції, ідеї, теорії вікового розвитку особистості.

139. **Вознюк Ю. С.** Становлення самоствердження особистості на різних вікових етапах / Ю. С. Вознюк // Психологія: реальність і

перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 197–200.

У статті розглянуто питання становлення особистісного самоствердження. Проаналізовано проблему саморозвитку особистості та її утвердження. Виявлено особливості, характер вираження та самоствердження на різних вікових етапах.

Охарактеризовано профіль становлення позитивної та дієвої Я-концепції, яка забезпечує продовження особистісного розвитку, самоствердження та самоактуалізації.

140. **Дитина у сучасному соціопросторі** : навч. посіб. / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, І. М. Біла та ін. ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка; за ред. Т. О. Піроженко. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 271 с.

Посібник присвячений характеристиці ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку як пріоритетних індикаторів особистісного зростання та аналізу параметрів сучасного соціального оточення.

141. **Дубініна К. В.** Вікова психологія : навч.-метод. посіб. для самост. роботи студентів / К. В. Дубініна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Фак. педагогіки і психології, Каф. психології і педагогіки. – Київ : Слово, 2017. – 175 с.

Навчально-методичний посібник призначений для ґрунтовного самостійного оволодіння навчальним курсом "Психології розвитку та вікова психологія".

142. **Дубравина С. А.** Програма психолого-педагогического сопровождения одаренных детей в дошкольном образовательном учреждении / С. А. Дубравина // Одарённый ребёнок. – 2013. – № 5. – С. 49–54.

143. **Дуткевич Т. В.** Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Дуткевич. – К. : ЦУЛ, 2012. – 423 с.

У навчальному посібнику розглянуто принципи, методи, основні поняття дитячої психології; розкрито закономірності психічного розвитку дитини від народження до юнацького віку, аналізуються психологічні особливості спілкування, діяльності, пізнавальних та емоційно-вольових процесів, а також особистості дитини.

144. **Зубрицька-Макота І. В.** Психологічні умови формування уявлень про моральні норми у дошкільників : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 - пед. та вікова психологія / І. В. Зубрицька-Макота ; Держ. вищ. навч. закл. "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника". – Івано-Франківськ, 2011. – 20 с.

145. **Конопляста С. Ю.** Логопсихологія : навч. посіб. / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак ; за ред. М. К. Шеремет. – Київ : Знання, 2010. – 394 с.

У посібнику розкрито науково-теоретичні та методологічні засади логопсихології як самостійної галузі спеціальної психології з урахуванням сучасних досягнень психолінгвістики, нейропсихології, спеціальної психології, логопедії. Розглянуто структуру розвитку дитини з порушеннями мовлення, проаналізовано систематику порушень мовленнєвого розвитку з урахуванням сучасних класифікацій мовленнєвих розладів.

146. **Кравченко О.** Особливості розвитку дитини в умовах психічної депривації / О. Кравченко, О. Казанікова // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 17–18 трав. 2011 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2011. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 159–160.

147. **Кузікова С. Б.** Основи психокорекції : навч. посіб. [для студентів вищ. навч. закл.] / С. Б. Кузікова. – Київ : Академвидав, 2012. – 319 с. : іл. – (Альма-матер).

У посібнику викладено теоретичні основи та передумови психокорекційної практики, методи корекції пізнавальної, емоційно-вольової сфери і поведінки особистості.

148. **Кузьменко В. У.** Передумови розвитку академічних здібностей дошкільників / В. У. Кузьменко // Дошкільна освіта. – 2011. – № 3. – С. 23–30.

149. **Кулагина И. Ю.** Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости : учеб. пособ. для студентов высш. учеб. заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Коллюцкий. – 2-е изд. – М. : ТЦ Сфера, 2009. – 464 с.

У посібнику відображений повний життєвий цикл, який проходить людина. Розглядаються вікові закономірності розвитку в дитинстві, ранньому та дошкільному дитинстві, молодшому шкільному та підлітковому віці, юності, молодості, зрілості та пізньої зрілості.

150. **Кутішенко В. П.** Психологія розвитку та вікова психологія : практикум : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко, С. О. Ставицька. – К. : Каравела, 2009. – 447 с.

У навчальному посібнику відображено основні проблеми вікової психології: предмет, методи, закономірності, концепції, принципи і структура науки; підходи до періодизації психічного розвитку особистості; специфіка пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери,

індивідуально-психологічних особливостей людини на різних етапах онтогенезу.

151. **Ладивір С.** Аби дитинство було щасливим : [гармонійний розвиток дошкільника] / С. Ладивір // Практичний психолог: дитячий садок. – 2017. – № 5. – С. 4–11.

152. **Левшунова К. В.** Рухова активність як чинник психічного благополуччя дошкільника : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 - пед. та вікова психологія / К. В. Левшунова ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2015. – 20 с.

У авторефераті дисертації, з точки зору дослідженості висвітлено проблему взаємозв'язку між руховою активністю і психічним благополуччям старшого дошкільника.

153. **Мицкан Т. С.** Агресивна поведінка дітей дошкільного віку: причини виникнення та профілактика : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 - пед. та вікова психологія / Т. С. Мицкан ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Острозька акад.". – Острог, 2013. – 20 с.

154. **Мухина В. С.** Возрастная психология: феноменология развития : учеб. для студентов высш. учеб. заведений, обуч. по спец. "Педагогика и психология", "Социальная педагогика", "Педагогика" / В. С. Мухина. – 12-е изд., стер. – М. : Академия, 2009. – 638 с. – (Высшее образование).

У підручнику розкрито питання феноменології розвитку і буття людини від народження до дорослості.

155. **Омельченко І.** Особливості психологічних меж хронотопу комунікативної діяльності у взаємодії з однолітками у дошкільників із затримкою психічного розвитку / І. Омельченко // Дефектологія. Особлива дитина : навчання і виховання. – 2013. – № 3. – С. 54–57.

У статті проаналізовано психологічні підходи до вивчення хронотопу (часопростору) комунікативної діяльності у старших дошкільників із затримкою психічного розвитку.

156. **Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості** : монографія / І. І. Карабаєва, Д. К. Корольов, М. О. Мельник та ін. ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. Р. О. Семенової. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 227 с.

У монографії розкрито широке коло методологічних і прикладних проблем, пов'язаних із створенням освітнього середовища як такої

сукупності умов для навчання, розвитку, індивідуалізації та соціалізації обдарованої особистості.

157. **Особенности личности одаренного ребенка** // Світ виховання. – 2009. – № 4. – С. 13–16.

158. **Павелків Р. В.** Взаємозв'язок просоціального та морального контексту соціальної взаємодії / Р. В. Павелків // Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – Т. VI: Психологія обдарованості, Вип. 9. – С. 373–381.

У статті проаналізовано взаємозв'язок і взаємопроникнення просоціальної та моральної поведінки, висвітлено питання зародження просоціальної стратегії в дитячому віці.

159. **Павелків Р. В.** Вікова психологія: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків. – Вид. 2-ге, стер. – Київ: Кондор, 2015. – 468 с.

Підручник містить теоретичний матеріал з основних тем курсу "Вікова психологія". В ньому розкриті сутність, предмет, теоретичні засади, методи вікової психології та ін. У підручнику систематизовано та представлено найновіші відомості з вікової психології.

160. **Павелків Р. В.** Дитяча психологія: підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – 2-ге вид., випр. – Київ: Академвидав, 2015. – 399 с. – (Альма-матер+).

У підручнику розкрито сутність, основні засади, методи дитячої психології та її значення в діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. З урахуванням закономірностей психічного розвитку висвітлено основні психічні процеси, які обумовлюють життєдіяльність дитини на різних етапах дошкільного періоду, становлення її як особистості, вікові новоутворення, кризи і шляхи їх подолання.

161. **Павелків Р. В.** Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало; М-во освіти і науки України. – К.: ЦУЛ, 2013. – 225 с.: іл.

У навчальному посібнику подано матеріали для психодіагностичного обстеження (вивчення) дітей раннього та дошкільного віку. Він містить теоретичну частину з проблем психічного розвитку дошкільників та практичну, яка висвітлює діагностичні методики, анкети, опитувальники, нестандартні та оригінальні завдання.

162. **Палій А.** Особливості діагностики психічного розвитку дитини / А. Палій, Р. Палій // Практичний психолог: дитячий садок. – 2016. – № 9. – С. 23–30.

Діагностика психологічного розвитку дошкільника має свою специфіку. Адже йдеться про обстеження особистості, яка лише формується. Тож постають цілком слушні запитання: як організувати й провести процедуру діагностики, як повідомити її результати ініціатору запиту та іншим користувачам психологічної інформації, аби зрештою не завдати шкоди дитині.

163. **Петьков В. А.** Психологічні особливості впливу стресу на загальний розвиток дитини / В. А. Петьков // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2015. – № 6. – С. 33–36.

164. **Піроженко Т.** „Золотий” період розвитку дитячої особистості, або Як підвищити якість дошкільної освіти / Т. Піроженко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2016. – № 7. – С. 4–9.

165. **Піроженко Т.** Проблема визначення критеріїв оцінювання рівня розвитку дитини / Т. Піроженко // Практичний психолог: дитячий садок. – 2015. – № 1. – С. 4–11.

У статті розглянуті психологічні критерії оцінювання рівня розвитку дошкільника.

166. **Психологічне дослідження творчих перцептивних процесів на різних вікових рівнях** : монографія / В. О. Моляко, І. М. Біла, Н. А. Ваганова та ін. ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. В. О. Моляко. – К. : [Імекс-ЛТД], 2012. – 209 с.

Монографія є першим науковим екскурсом в малодосліджувану проблему творчої перцептивної діяльності, що здійснюється на різних вікових рівнях при засвоєнні нової інформації, представленої у різних формах та модальностях.

167. **Реалії вибору дитиною соціально значущих цінностей** : посібник / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, І. І. Карабаєва та ін. ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. Т. О. Піроженко. – Київ : Слово, 2017. – 63 с.

У посібнику висвітлюються результати дослідження регулюючої ролі ціннісних орієнтацій дитини старшого дошкільного віку на етапі кардинальної зміни соціальної ситуації розвитку (дошкільна - початкова освіта). Надано інформацію щодо актуальних питань розвивального простору дитячої субкультури, розширення можливостей особистісного розвитку дитини.

168. **Романюк М.** Фізичний та психічний розвиток дитини: шукаємо золоту середину / М. Романюк // Практичний психолог: дитячий садок. – 2015. – № 12. – С. 36–43.

169. **Савчин М. В.** Вікова психологія : навч. посіб. [для студентів вищ. навч. закл.] / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – 2-ге вид., доп. – Київ : Академвидав, 2011. – 382 с. – (Альма-матер).

У навчальному посібнику висвітлено загальні засади, теоретичні основи, історію розвитку вікової психології, розкрито особливості психічного буття людини від початку життя до останніх днів.

170. **Світ дошкілля: психолого-педагогічні проблеми дошкільної освіти** : бібліогр. покажч. / уклад. : С. Н. Грипич, Н. В. Марчук; за ред. М. П. Мельникович. – Рівне : РДГУ, 2010. – 55 с.

171. **Смольникова Г.** Як створити позитивний мікроклімат у різновіковій групі : [соціалізація дошкільників] / Г. Смольникова // Дошкільне виховання. – 2017. – № 6. – С. 6–9.

172. **Сорокоумова А. Е.** Возрастная психология : [учеб. пособ.] / А. Е. Сорокоумова. – СПб. : Питер, 2009. – 207 с.

У посібнику розкриваються теоретичні та практичні проблеми вікової психології та особливості психічного розвитку особистості на різних вікових етапах.

173. **Сучасні діти - відображення цінностей дорослого світу** : метод. рек. / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, К. В. Карасьова та ін. ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. Т. О. Піроженко. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 119 с.

У матеріалах представлено портрет цінностей сучасної дитини, психологічні та педагогічні питання щодо завдань і умов становлення ціннісних орієнтацій у дошкільному віці.

174. **Теплюк А. А.** Емоційні переживання як чинник розвитку довільної поведінки дітей дошкільного віку в умовах сім'ї : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 - пед. та вікова психологія / А. А. Теплюк ; Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2015. – 20 с.

175. **Терлецька Л. Г.** Вікова психологія і психодіагностика : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Л. Г. Терлецька ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – К. : Слово, 2013. – 606 с.

У підручнику висвітлено питання вікової психології як галузі психологічного знання, типологічного розвитку людини, психологічної діагностики та індивідуального розвитку особистості.

176. **Тітов І. Г.** Особистісне становлення дитини: суб'єктивний вимір : монографія / І. Г. Тітов, О. Д. Кравченко, Л. С. Москаленко ; за ред. І. Г. Тітова. – Київ : Академія, 2015. – 151 с. – (Монограф).

У монографії досліджено різноманітні аспекти особистісного формування дитини. Проаналізовано психологічний розгляд вікових можливостей, передумов, внутрішніх і зовнішніх сил психічного розвитку, механізми становлення і розгортання суб'єктивності її особистісного буття.

177. **Товкач І. Є.** Індивідуальні особливості пізнавальної активності старших дошкільників : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 - пед. та вікова психологія / І. Є. Товкач ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2017. – 23 с.

178. **Файзуллаєва Е. Д.** Особенности совместной деятельности взрослого и ребенка на разных этапах онтогенеза / Е. Д. Файзуллаєва // Детский сад от А до Я. – 2013. – № 3. – С. 44–53.

У статті розглянуто поняття "спільна діяльність" та особливості спільної діяльності дорослого і дитини на різних етапах онтогенезу. Розкрито психологічний механізм організації спільної діяльності дорослого і дитини.

179. **Феноменологія морального розвитку особистості: детермінація, механізми, генезис** : монографія / під ред. Р. В. Павелківа, Н. В. Корчакової. – Рівне : [Волин. обереги], 2009. – 365 с.

Монографія висвітлює проблеми становлення та розвитку моральної сфери особистості на висхідному етапі онтогенезу: розкрито особливості генезису моральної свідомості та самосвідомості, простежено закономірності становлення когнітивно-мотиваційного та емоційно-ціннісного компонентів морального конструкту індивідуальної свідомості, описано механізми рефлексивних процесів, розвиток у дітей самопрезентаційної стратегії.

180. **Цепецауер О.** Дзеркало психічного розвитку як засіб здійснення індивідуального підходу до дитини / О. Цепецауер // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. – № 5. – С. 11–18.

181. **Шавровська В. Н.** Психолого-педагогічні аспекти роботи з дітьми п'ятирічного віку / В. Н. Шавровська, Н. В. Шавровська. – Київ : [вид. Марич В. М.], 2011. – 99 с. – (Психологічний інструментарій).

Даний методичний посібник допоможе зорієнтуватися у проблемах виховання дітей п'ятирічного віку. У ньому розкрито такі основні теми, як формування життєвої компетентності дошкільника та виховання в умовах різновікової групи.

182. Шевчук Ю. Характеристика основних криз дитинства, їх специфіка та вплив на психологічний розвиток особистості / Ю. Шевчук // *Нова педагогічна думка.* – 2016. – № 2. – С. 39–42.

У статті представлена характеристика вікових криз: її особливості, психологічний зміст та динаміка перебігу. Також розглянута специфіка кожної з вікових криз та їх вплив на психічний та особистісний розвиток дитини.

183. Шпичак І. П. Проблема психічного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (на основі щоденникових спостережень В. Ф. Шмідт) / І. П. Шпичак // *Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту.* – Рівне: РДГУ, 2015. – Вип. 2. – С. 296–302.

У статті розкрито проблему психічного розвитку дітей раннього та дошкільного віку у світлі психоаналітичного вчення. Висвітлено особливості щоденникових спостережень В. Ф. Шмідт за психічним розвитком дітей та обґрунтування на їх основі теоретичних висновків про психічний розвиток дитини і пізнання нею навколишнього світу.

184. Целуйко В. Близнецы-дошкольники в семье: особенности возрастного развития и трудности воспитания / В. Целуйко // *Детский сад от А до Я.* – 2013. – № 6. – С. 146–158.

Підготовка фахівців для дошкільної та спеціальної освіти

185. **Актуальні проблеми підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / уклад. : С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова. – Рівне : РДГУ, 2012. – 58 с. – (Серія "Педагогічна").

До науково-допоміжного бібліографічного покажчика включено бібліографічні описи книг, публікації із періодичних видань та наукових збірників, що зберігаються у фондах наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету.

186. **Біла К.** Самоосвіта педагогів дошкільного закладу / К. Біла // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 2. – С. 17–21.

187. **Безсонова О. К.** Типологічний портрет особистості молодого педагога ДНЗ / О. К. Безсонова // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 25–27.

188. **Борин Г. В.** Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. В. Борин ; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2009. – 20 с.

В авторефераті дисертації обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку, основними з яких є: формування позитивної мотивації щодо актуальних проблем сім'ї; забезпечення підготовки до самоаналізу особистісно-професійних якостей; професійна спрямованість змісту навчальних дисциплін з урахуванням особливостей роботи з батьками.

189. **Бурляева О. В.** Использование бально-рейтинговой системы в процессе профессиональной подготовки педагога дошкольного образования / О. В. Бурляева // Детский сад от А до Я. – 2009. – № 6. – С. 50–61.

У статті розкривається досвід застосування бально-рейтингової системи оцінки та контролю знань студентів з курсу «Управління дошкільною освітою», пропонується методика підрахунку балів за виконання різного виду завдань, наведений план лабораторних робіт з курсу, відзначені позитивні сторони розробленої технології.

190. **Войтович О. В.** Емоційна компетенція у структурі професійної підготовки вихователя дошкільного закладу / О. В. Войтович // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 9 (52). – С. 65–66.

Пріоритетним завданням вищої професійної освіти є формування професійної компетентності майбутнього фахівця, зокрема вихователя дошкільного закладу. У статті розглядаються поняття професійної та емоційної компетенції, етапи їх формування, зміст педагогічного сприяння формуванню професійної та емоційної компетенції майбутніх вихователів.

191. **Войтович О. В.** Емоційний чинник професійної підготовки майбутніх вихователів у світлі проблем інклюзивної освіти / О. В. Войтович // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 52–55.

У статті розглядаються поняття емоційної складової у професійній підготовці вихователя в системі інклюзивної освіти, особливості її прояву та наслідки. Проаналізовано особливості емоційного компоненту у навчально-виховному процесі дошкільного закладу.

192. **Войтович О. В.** Тренінг у формуванні емоційної культури майбутніх вихователів / О. В. Войтович // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 5 (48). – С. 102–105.

У статті розглядається проблема формування емоційної культури вихователя, зокрема її значення у формуванні готовності студентів до професійної діяльності. Уточнено зміст понять “емоційна культура”, “компоненти емоційної культури”, “культура емоцій”. Здійснено аналіз психолого-педагогічних досліджень проблеми.

193. **Волошина Л.** Игре все возрасты покорны... : игровые технологии в системе профессиональной подготовки педагога / Л. Волошина // Дошкольное воспитание. – 2009. – № 1. – С. 109–111.

У статті зазначено, що ігрові технології, які використовуються у підготовці фахівців для дошкільних установ, максимально сприяють їх залученню до професійної діяльності та дозволяють вирішувати стратегічне завдання – формувати професійну, соціальну, інформаційну компетентність.

194. **Волошина Л.** Становление профессионализма будущих педагогов дошкольного образования / Л. Волошина // Дошкольное воспитание. – 2011. – № 6. – С. 93–95.

Автор статті розмірковує про зміну вимог до педагога дошкільної освіти в зв'язку зі зміною традиційної системи дошкільної освіти та виділяє напрями становлення професіоналізму майбутніх педагогів дошкільних установ у сучасних умовах.

195. **Волошина Л.** Технологизация подготовки будущих бакалавров педагогики / Л. Волошина, О. Галимская // Дошкольное воспитание. – 2010. – № 7. – С. 80–86.

Технологізація педагогічної практики сприяє розвитку професійної компетентності майбутнього педагога ДНЗ. Запропонований авторами алгоритм роботи, представлений в технологічній карті бакалаврату, допоможе вирішити складні завдання та досягти необхідного результату.

196. **Гаврилюк С. М.** Упровадження компетентнісного підходу до педагогічної творчості в професійній підготовці майбутніх вихователів / С. М. Гаврилюк // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2014. – № 4. – С. 44–49.

197. **Гованські Я.** Місце хорового співу у підготовці фахівців дошкільного виховання / Я. Гованські // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 2 (45). – С. 204–207.

У процесі професійної підготовки студентів дошкільного відділення, які вивчають хоровий спів, необхідно з одного боку - активно співпрацювати з метою досягнення колективного враження, з іншого – зуміти передати слухачу всю силу своєї мистецької умілості. У статті розкрито вплив позитивних емоцій, викликаних музикою та співом, узагальнено душевні переживання, які виникають на цьому фоні.

198. **Горопаха Н. М.** Формування у майбутніх вихователів дошкільних закладів екологічної культури як складової їх професійно-практичної підготовки / Н. М. Горопаха // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 88–92.

У статті зроблено висновок про те, що важливими умовами формування у майбутніх вихователів екологічної культури є взаємозв'язок їх теоретичної та практичної підготовки, підвищення ролі у ній

самостійної дослідницької роботи, участь у співпраці з досвідченими педагогами базових ДНЗ.

199. **Дичківська І. М.** Теоретико-методичні проблеми психолого-педагогічного супроводу діяльності вихователя інклюзивної групи / І. М. Дичківська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 6–11.

У статті розглядається проблема психолого-педагогічного супроводу, аналізуються підходи до визначення понять „психолого-педагогічний супровід“, „педагогічна підтримка“. Розкрито особливості психолого-педагогічного супроводу діяльності вихователя інклюзивної групи.

200. **Дякина А. А.** Медиаобразование в системе профессиональной подготовки воспитателя дошкольного учреждения / А. А. Дякина // Детский сад от А до Я. – 2014. – № 6. – С. 119–123.

201. **Ємчик О. Г.** Компоненти творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти / О. Г. Ємчик // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 12 (55), ч. 1. – С. 214–221.

Статтю присвячено дослідженню структури творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти. На основі аналізу педагогічної теорії та практики визначено складові цієї якості особистості, які відображені у його компонентах: мотиваційному, когнітивному, креативному, операційному та рефлексивному.

202. **Житня І. В.** Роль рефлексивної культури у формуванні інноваційного потенціалу педагогів дошкільних навчальних закладів / І. В. Житня // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 132–136.

У статті зазначено, що надзвичайно важливим є навчання вихователів поетапному плануванню власної інноваційної діяльності. Здійснено аналіз сучасного стану проблеми формування рефлексивної культури у педагогів дошкільних навчальних закладів в системі післядипломної освіти. Підсумовано, що успішне вирішення завдань національного виховання, суттєве покращення навчально-виховного процесу, розвиток пізнавальної, інтелектуальної, трудової активності

дітей безпосередньо пов'язані з удосконаленням підготовки педагогів, їх професійно-педагогічної майстерності, ерудиції та культури.

203. Загородня Л. П. Підготовка майбутніх вихователів до створення позитивного іміджу педагога сучасного дошкільного закладу / Л. П. Загородня // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 137–140.

У статті висвітлено один із аспектів підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності, зокрема, до створення позитивного іміджу педагога дошкільного закладу.

204. Загородня Л. П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Л. П. Загородня, С. А. Тітаренко. – 2-ге вид. – Суми : Університет. кн., 2010. – 317 с.

У посібнику охарактеризовано сутність і складові педагогічної майстерності вихователя дошкільного закладу, методика педагогічного впливу на вихованців. Практичні та лабораторні заняття націлені на поглиблення професійних знань, умінь, навичок та самовдосконалення в процесі самостійної педагогічної діяльності. Значну увагу приділено інтерактивним технологіям навчання.

205. Захараш Т. Современное обновление содержания подготовки воспитателя / Т. Захараш // Дошкольное воспитание. – 2011. – № 12. – С. 74–80.

206. Колупаева Н. И. Педагогическая практика как форма подготовки специалистов дошкольного образования / Н. И. Колупаева // Детский сад от А до Я. – 2009. – № 6. – С. 120–127.

У статті розглянуті питання організації педагогічної практики студентів, майбутніх фахівців дошкільної освіти. Висвітлені теоретико-методологічні позиції, що включають характеристику основних компонентів педагогічної практики як цілісного педагогічного процесу.

207. Кононко О. Л. Психологічні аспекти впровадження компетентнісного підходу в підготовку фахівців із дошкільної освіти / О. Л. Кононко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 4(47). – С. 86–89.

У статті зазначено, що оновлення змісту, гуманізація цілей, осягнення технологій безпосередньо пов'язані з необхідністю

підвищення якості національної дошкільної освіти, реалізації цілісного підходу до підготовки відповідних фахівців у вищих навчальних закладах. Обґрунтовано сутність та психолого-педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу в підготовці фахівців із дошкільної освіти.

208. **Корнилова К. В.** Подходи к характеристике профессиональной компетентности педагога дошкольного образования / К. В. Корнилова // Детский сад от А до Я. – 2009. – № 6. – С. 62–67.

209. **Косарєва Г. М.** Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика проф. освіти / Г. М. Косарєва ; М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2016. – 20 с.

210. **Косенко Ю. М.** Особистісно орієнтована взаємодія в професійній діяльності вихователя ДНЗ: сутнісні ознаки / Ю. М. Косенко // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 28–30.

211. **Косенко Ю. М.** Професійна підготовка майбутніх педагогів дошкільної освіти в умовах кредитно-модульного навчання: ресурси самостійної роботи / Ю. М. Косенко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 170–174.

У статті зазначено, що самостійна робота – один із головних чинників підвищення ефективності підготовки фахівців, провідна форма особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі. Розкрито ресурси багатofункціональної самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульного навчання.

212. **Кошель В. М.** Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика проф. освіти / В. М. Кошель ; М-во освіти і науки України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. – Глухів, 2016. – 20 с.

213. **Кузнецова А. А.** Формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до взаємодії з обдарованими дітьми засобами музичного мистецтва / А. А. Кузнецова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2016. – № 4. – С. 16–19.

У статті проаналізовано структуру готовності педагога до взаємодії з обдарованими дітьми, запропонована система роботи, яка буде оптимізувати процес такої взаємодії, названі підходи до роботи з дітьми.

214. **Лах М. Р.** Формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика проф. освіти / М. Р. Лах ; М-во освіти і науки України, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2016. – 22 с.

215. **Леонова І. В.** Формування і самореалізація творчої особистості вихователя в інклюзивному освітньому просторі / І. В. Леонова // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 169–171.

216. **Листопад О. А.** Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика проф. освіти ; 13.00.08 - дошк. педагогіка / О. А. Листопад ; М-во освіти і науки України, Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2016. – 45 с.

217. **Мардарова І. К.** Підготовка вихователів до створення дидактичних матеріалів для дітей дошкільного віку / І. К. Мардарова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2016. – Вип. 13 (56), ч. II. – С. 105–108.

У статті розглянутий процес підготовки майбутніх вихователів до використання програми Windows Movie Maker задля розробки дидактичних відеоматеріалів для дітей дошкільного віку.

218. **Мешко Г. М.** Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. [для студентів вищ. навч. закл.] / Г. М. Мешко. – 2-ге вид., стер. – Київ : Академвидав, 2012. – 197 с. – (Альма-матер).

У навчальному посібнику висвітлені різноманітні аспекти та засади, призначення, функції та структура педагогічної діяльності, раціональні методи професійного самовиховання.

219. **Мошинская Л. Р.** Профилактика образовательной среды и психологическая помощь дошкольникам в преодолении

стрессових ситуацій / Л. Р. Мошинская, М. С. Мириманова // Психологія освіти. – 2013. – № 12. – С. 120–131.

220. **Нехай О. М.** Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку ціннісного ставлення до результатів людської праці / О. М. Нехай, Н. М. Горопаха // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 14–15 трав. 2013 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2013. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 133–134.

221. **Павлюк Т. О.** Підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних ігор у педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів / Т. О. Павлюк // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 2. – С. 97–100.

У статті обґрунтовано актуальність проблеми підготовки майбутніх вихователів до використання комп'ютерних ігор у педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів.

222. **Падалка О. І.** Аксиологічні особливості підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 2 (45). – С. 54–57.

У статті висвітлено аналіз проблеми формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів, описано критерії сформованості та процес виявлення цих цінностей у процесі професійної підготовки.

223. **Падалка О. І.** Формування педагогічних цінностей у майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі професійно-педагогічної підготовки / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 11 (54). – С. 153–156.

224. **Підготовка фахівців з дошкільної освіти за кредитно-модульною системою організації навчального процесу** : навч. посіб. [для студентів вищ. навч. закл.] / Т. І. Поніманська, Н. М. Горопаха, І. М. Дичківська та ін. ; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., допов. – Київ : Слово, 2010. – 303 с.

Посібник є узагальненням досвіду з підготовки фахівців дошкільної освіти за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Представлено навчальні програми провідних курсів підготовки

фахівця у галузі дошкільної освіти, тематику практичних, семінарських та лабораторних занять, завдання для самостійної роботи студентів з кожної дисципліни.

225. Поніманська Т. І. Гуманізм як ціннісна характеристика педагогічної діяльності / Т. І. Поніманська // Філософія. Педагогіка. Суспільство : зб. наук. пр. РДГУ / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : вид. О. Зень, 2011. – Вип. 1. – С. 165–176.

У статті проаналізовано проблему гуманістичного виховання у контексті філософії освіти. Відзначено, що тенденції визнання унікальності особистості, посилення аксіологічного аспекту педагогіки, осмислення її теоретичних і практичних результатів з позицій цінності людського життя, орієнтації на культурологічні способи вирішення глобальних та індивідуальних проблем мають системне методологічне значення для нової гуманістичної парадигми виховання.

226. Поніманська Т. І. Динаміка формування готовності студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку / Т. І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 6 (49). – С. 179–186.

У статті встановлено, що гуманізація освіти передбачає новий тип професійного мислення і поведінки педагога, заснований на особистісно-гуманних цінностях. Проаналізовано результати експериментального дослідження підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Розкрито значення гуманістичної особистісно-професійної позиції майбутніх вихователів.

227. Поніманська Т. І. Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підгот. 6.010101 "Дошк. освіта" / Т. І. Поніманська, О. А. Козлюк ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф. педагогіки і психології (дошк. та корекц.). – Рівне : РДГУ, 2014. – 70 с.

У посібнику висвітлено особливості педагогічної майстерності як визначальної характеристики професійної діяльності педагога дошкільного закладу та її складові. Охарактеризовано суть педагогічної майстерності педагогів-новаторів. Розглядаються складові педагогічної техніки, основи психічної саморегуляції, способи створення творчого самопочуття в процесі педагогічної діяльності.

228. Поніманська Т. І. Особистісна професійна позиція педагога у гуманістичному вихованні / Т. Поніманська // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2011. – № 11 (берез.). – С. 5.

229. **Поніманська Т. І.** Педагог як співавтор духовного простору дитини в системі гуманістичного виховання В. О. Сухомлинського / Т. І. Поніманська // В. О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів : монографія / О. В. Сухомлинська, О. Я. Савченко, В. С. Курило, І. Д. Бех ; Нац. акад. пед. наук України, Укр. асоц. В. Сухомлинського, Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ : Вид-во ЛНУ ім. Тараса Шевченка", 2012. – С. 320–327.

230. **Поніманська Т. І.** Підготовка студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку: стан і проблеми / Т. І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 4 (47). – С. 162–165.

У статті проаналізовано стан підготовки майбутніх педагогів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку в практиці роботи вищих педагогічних навчальних закладів. Обґрунтовано рівні готовності студентів до гуманістичного виховання дошкільників.

231. **Попович О. М.** Підготовка майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика проф. освіти / О. М. Попович ; М-во освіти і науки України, Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2017. – 20 с.

У авторефераті дисертації з'ясовано значення та особливості конструктивної діяльності, її функції в загальному розвитку особистості; обґрунтовано комплекс педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку.

232. **Соннік І. М.** Педагогічні умови формування культури емоцій в майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки / І. М. Соннік, О. І. Косарева // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 18–19 квіт. 2012 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2012. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 129–131.

233. **Становлення ідентичності фахівця** : монографія / Г. О. Балл, В. Л. Зливков, С. О. Копилов та ін. ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. В. Л. Зливкова. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 259 с.

У монографії аналізується, у її різних вимірах, категорія професійної ідентичності. Детально розглядаються методи формування та перереформування професійної ідентичності та особливості їх застосування в контексті цивілізаційних викликів сучасності.

234. **Стецюк А. І.** Підготовка майбутніх вихователів до формування відповідальності у дошкільників / А. І. Стецюк // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 239–242.

235. **Трусова О. Л.** Веб-квест як інноваційна інформаційно-комунікаційна технологія вищої школи підготовки майбутніх вихователів / О. Л. Трусова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 4 (47). – С. 205–207.

Стаття спрямована на пошук нових технологій підготовки фахівців у вищій школі, через використання досвіду закордонних університетів. На базі одного виду навчальної діяльності студентів - веб-квесту, визначається реалізація активної участі у проектній роботі з розв'язання творчих завдань.

236. **Федорова Н. В.** Гуманістична взаємодія як основа підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти / Н. В. Федорова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 10 (53). – С. 42–45.

У статті аналізується поняття професійної підготовки, специфіка гуманістичної педагогічної взаємодії як базової умови, яка забезпечує підготовку майбутнього педагога до роботи в умовах інклюзії.

237. **Хміль Н.** Освітні блоги у професійній діяльності вихователів сучасного дошкільного навчального закладу / Н. Хміль // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2014. – № 1. – С. 26–29.

У статті аналізуються основні види освітніх блогів, які можуть використовувати вихователі у професійній діяльності: блог вихователя, блог вихователів, блог групи дитячого садка, блог дошкільного навчального закладу (дитячого закладу), тематичний блог. Розглядаються їх структурні особливості.

238. **Чирська Н.** Підготовка педагога дошкільного навчального закладу до формування колективних взаємин дітей

старшого дошкільного віку / Н. Чирська, Т. І. Поніманська // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 17–18 трав. 2011 р. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2011. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 127–129.

239. **Чекан О. І.** Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до використання комп'ютерних технологій / О. І. Чекан // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2014. – Вип. 4 : Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, перспективи створення та забезпечення доступу. – С. 380–386.

У статті висвітлюються актуальні проблеми впливу сучасних комп'ютерних технологій на формування дитини дошкільного віку; ідеться про необхідність забезпечення відповідної готовності фахівців дошкільної освіти до використання комп'ютерних технологій.

240. **Черкасова Н.** Метод портфоліо как одна из форм повышения профессиональной компетентности педагога детского сада / Н. Черкасова // Детский сад от А до Я. – 2013. – № 6. – С. 120–124.

241. **Шамрай О. В.** Індивідуальні консультації як фактор підготовки педагогів-дошкільників до роботи в умовах інклюзії / О. В. Шамрай // Імідж сучасного педагога. – 2016. – № 3. – С. 54–55.

Робота присвячена аналізу форм роботи з педагогами для організації підвищення якості їх роботи з дітьми інклюзивних груп. Автором статті виявлена низка різновидів індивідуальних консультацій із педагогами-дошкільниками, що працюють в інклюзивних групах.

242. **Швець Т.** Актуальність професійної майстерності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах вищих навчальних закладів / Т. Швець, Е. С. Барбіна // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 17–18 трав. 2011 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2011. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 133.

243. **Штекляйн С. Н.** Проекты как образовательные результаты стажировки специалистов системы дошкольного образования / С. Н. Штекляйн, Т. В. Хабарова // Детский сад от А до Я. – 2013. – № 5. – С. 46–55.

Література про наукову та громадську діяльність проф. Т. І. Поніманської

244. **Беленька Г. В.** Зразок сумління і відданості професії: слово в пам'ять Тамари Іллівни Поніманської / Г. В. Беленька // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 9.

245. **Богуш Г.** Висока відзнака викладачів : [про удостоєння Міжнар. премії-грант Д. Сороса канд. пед. наук Т. І. Поніманської (Рівнен. держ. пед. ін-т) за створення навч. підруч.] / Г. Богуш // Вільне слово. – 1994. – 16 листоп. (№ 84). – С. 1.

246. **Вітасмо ювіляра** : [до ювілею проф., канд. пед. наук, зав. кафедри педагогіки і психології (дошкільної) РДГУ Т. І. Поніманської] // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ. – Рівне, 2004. – Вип. 29. – С. 3.

247. **Вітасмо ювіляра!** : [привітання до ювілею проф., канд. пед. наук, зав. кафедри педагогіки і психології (дошкільної) РДГУ Т. І. Поніманської] // Дошкільне виховання. – 2004. – № 8. – С. 5.

248. **Горопаха Н. М.** Слово про вчителя : [про канд. пед. наук, доц. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту Т. І. Поніманську] / Н. М. Горопаха // Педагогічна рада. – 1999. – № 7 (трав.). – С. 2.

249. **Дичківська І. М.** Доленосна зустріч : [про проф. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту Тамару Іллівну Поніманську] / І. М. Дичківська // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 10–11.

250. **Дичківська І. М.** Серпнева рапсодія долі : біобібліогр. нарис до ювілею Тамари Іллівни Поніманської : [про проф. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту] / І. М. Дичківська, О. А. Козлюк. – Рівне : РДГУ, 2014. – 108 с.

251. **Зайванівський М.** Нові посібники з дошкільної педагогіки : [про презентацію підручників Т. Поніманської та І. Дичківської в бібліотеці РДГУ] / М. Зайванівський // Вісті Рівненщини. – 2004. – 20 жовт.

252. **Кафедра: наука і практика** : [про роботу кафедри педагогіки і психології (дошкільної) Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту, зокрема під керівництвом проф. Т. І. Поніманської] // Дитячий садок. – 2011. – № 11 (берез.). – С. 2–4.

253. **Козлова С. А.** Наука о дошкольном детстве : [о проф. Т. И. Пониманской] / С. А. Козлова // Мы вместе в науке и в жизни... : (науч. шк. С. А. Козловой) / ред. кол. : И. Н. Курочкина, С. В. Кожокаръ. – М. : МГПУ, 2007. – С. 30.

254. **Кочубей Т. Д.** Пам'ятаємо і шануємо : [про проф. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту Тамару Іллівну Поніманську] / Т. Д. Кочубей // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 12–13.

255. **Мошняга Л.** Жіноча кафедра готує фахівців для традиційно жіночої роботи в дитсадках : [про успішну професорську діяльність Т. І. Поніманської] // Сім днів. – № 10 (6 берез.). – 2014. – С. 6.

256. **Наукова школа «Гуманізація виховання дітей дошкільного віку»** : [Т. І. Поніманська] // Наукові школи Рівненського державного гуманітарного університету / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; уклад. О. І. Хролець ; за ред. Р. М. Постолювського. – Рівне : РДГУ, 2013. – С. 27–32.

257. **Педагог із Рівненщини отримала почесне звання «Заслужений працівник освіти України»** : [присвоєно проректорові з наук. роботи, зав. каф. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту Т. І. Поніманській] // Вільне слово. – 2015. – 5 лют. (№ 6). – С. 1.

258. **Полєвікова О. Б.** Внесок Т. І. Поніманської в розбудову довкілля Херсонщини / О. Б. Полєвікова // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 14–15.

259. **Т. І. Поніманська** // Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Рівненська область : [монографія] / АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищої освіти ; [за заг. ред. Р. М. Постоловського]. – Київ : Знання України, 2010. – С. 237, 247–250.

260. **Т. І. Поніманська** // Рівненський державний гуманітарний університет: витоки, становлення, сьогодення : [зб. нарисів] / упоряд. М. Шумелянко-Тайгурській. – Рівне : вид. О. Зень, 2012. – С. 39, 116–118, 131.

261. **Т. І. Поніманська** // Рівненський державний гуманітарний університет – 75 років : інформ. вид. / упоряд. : К. В. Дзеджера, Н. Б. Дзюбишина, С. Н. Грипич. – Рівне, 2015. – С. 6–7.

262. **Поніманська Тамара Іллівна** : біобліогр. покажч. : (до 55-річчя від дня народження) / уклад. : С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, М. П. Мельникович. – Рівне : РДГУ, 2009. – 110 с. – (Академіки, доктори наук, професори РДГУ).

263. **Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор** [Електронний ресурс] / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Режим доступу : <https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/sklad-kafedri/prof-pon%D1%96manska-t-%D1%96/>

264. **Поніманська Тамара Іллівна** // РДГУ в персоналіях : біобібліогр. посіб. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка ; [уклад. : С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, Н. В. Марчук] ; за заг. ред. С. Н. Грипич. – Рівне : РДГУ, 2010. – С. 252–295. – (Наук. літопис ; т. 1).

265. **Поніманська Тамара Іллівна** // Рівненський державний гуманітарний університет : історія та розвиток (1940-2010 рр.) / О. П. Прищепа, В. А. Добровичська, В. М. Шеретюк та ін. ; за ред. проф. Р. М. Постоловського. – Рівне : Волин. обереги, 2012. – С. 92, 185.

266. **Степанова О. І.** Пам'яті подруги : [про Тамару Іллівну Поніманську] / О. І. Степанова // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 15–17.

267. **Тарасенко Г. С.** Зоря на ім'я «Тамара» : (есе навздогін пам'яті) : [про Тамару Іллівну Поніманську] / Г. С. Тарасенко // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 18–20.

268. **Цюпак І. М.** Поніманська Т. І. – фундатор сучасного дошкілля України / І. М. Цюпак // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 20–22.

269. **Щербакова К. Й.** Виховання етикетної поведінки дітей дошкільного віку в контексті гуманістичної педагогіки Т. Поніманської / К. Й. Щербакова // Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали Перших Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т. І. Поніманської. – Рівне : О. Зень, 2018. – С. 22–24.

Іменний покажчик

Андреева А.	87, 134	Войтович О. В.	190-192
Андреева Т. Т.	56	Волошина Л.	62, 193-195
Андрущенко О. О.	88	Врочинська Л. І.	25, 29
Базанова А. П.	57	Гаврилюк С. М.	196
Балл Г. О.	233	Гайдаржийська Л. П.	63, 64
Барбіна Е. С.	242	Галата С.	65
Безсонова О. К.	187	Галимская О.	195
Бех І. Д.	229	Галич О. А.	245
Беленька Г. В.	56, 135, 244	Гованські Я.	197
Біла К.	186	Головань Т. М.	26
Біла М. І.	140, 166	Горобець С. С.	92
Білозерська І. О.	112	Горопаха Н. М.	93, 94, 198, 220, 224, 248
Білоусько Л. В.	56	Грипич С. Н.	28, 185, 170, 261, 262, 264
Бобир В.	89	Грінченко Б.	137
Богуш Г.	245	Гурнік Л.	30
Борин Г. В.	188	Давидюк М.	95
Боровець М. Б.	58	Давыдова О.	66
Боровикова Л. В.	23	Дем'янюк Т. Д.	24
Брежнєва О. Г.	59	Джеджера К. В.	261
Брушневська І. М.	60	Дзюбишина Н. Б.	261
Буравкова Л. М.	185, 262, 264	Дичківська І. М.	29, 31, 32, 67-72, 96, 97, 199, 224, 249- 251
Бурляева О. В.	189	Доброчинська В. А.	265
Бутенко В. Н.	90	Долинська Л. В.	138
Ваганова Н. А.	166	Драгоманов М. П.	138, 141
Василенко Л. П.	169		
Васильєва О.	61		
Верещагіна Н. В.	91		
Видра О. Г.	136		
Вознюк Ю. С.	139		

Дубініна К. В.	141	Колупаєва Н. И.	206
Дубравина С. А.	142	Колупаєва А. А.	102, 112
Дуляницька С. Є.	24	Колюцкий В. Н.	149
Дуткевич Т. В.	143	Кононко О. Л.	207
Дякина А. А.	200	Конопляста С. Ю	145
Дятленко Н.	33, 98	Копилов С. О.	233
Еремина Р. А.	34	Корнеева М. В.	80
Ємчик О. Г.	201	Корнилова К. В.	208
Житня І. В.	202	Корольов Д. К.	156
Жук В.	7	Кортило В.	38
Загородня Л. П.	203, 204	Корчакова Н. В.	179
Зайванівський М.	251	Косарєва Г. М.	103, 104, 209
Захараш Т.	205	Косенко Ю. М.	210, 211
Здрагат С.	73	Костюк Г. С.	140, 152, 156, 158, 166, 167, 173, 177
Зливков В. Л.	233		
Зубрицька-Макота І. В.	144		
Іванчук О. В.	28		
Іванюк О.	89	Коханова О. П.	137
Ісаєва О.	74	Кочубей Т. Д.	254
Казанікова О.	146	Кошель В. М.	212
Калашник В.	99	Кравченко О. Д.	146, 176
Карабаєва І. І.	156, 167	Крикавська І. Г	39
Карасьова К. В.	173	Крикун А.	105
Карпушкина Л. В.	34	Кузікова С. Б.	147
Каталімова Н. Б.	75	Кузнецова А. А.	213
Кириченко Т.	100	Кузьменко В. У.	148
Кіндрат І.	76	Кукоба О.	77
Ковальчук Л. В.	28	Кулагина И. Ю.	149
Кожокарь С. В.	253	Курило В. С.	229
Козлова С. А.	253	Курлянцева О.	99
Козлюк О. А.	35-37, 41, 101, 227, 250	Курочкин И. Н.	253
	116	Кутішенко В. П.	150
Козяр-Кмітевич І. А.		Лаврик Г. В.	6
		Ладивір С. О.	140, 151,

	167, 173	Николаенко И. Т.	26
Лазарева О.	106	Носенко Ю.	111
Лапська Д. В.	78	Омельченко І.	155
Лах М. Р.	214	Остапенко Г.	81
Левшунова К. В.	152	Павелків Р. В.	158-161, 179
Леонова І. В.	215	Павлюк Т. О.	82, 221
Лисенко О. М.	24, 51	Падалка О. І.	114, 115, 222, 223
Листопад О. А.	216	Палій А.	162
Лисянська Т. М.	138	Палій Р.	162
Литвинова В.	7	Панасюк Т.	40
Луценко І.	107	Пасека О. В.	137
Любченко І. І.	79	Петьков В. А.	163
Майер А.	66	Піроженко Т. О.	140, 164, 165, 167, 173
Маліновська Н. В.	108	Подсілецька Л. В.	116
Манцевич Т. В.	80	Полевікова О. Б.	259
Мардарова І. К.	217	Поліщук О. П.	117
Марчук Г. В.	41, 109	Поніманська Т. І.	22, 27, 29, 31, 41-48, 50, 52, 54, 58, 78, 79, 83, 118, 187, 210, 215, 224- 230, 234, 238, 244- 269
Марчук Н. В.	170, 264	Попович О. М.	231
Матюх Ж.	111	Постоловський Р. М.	27, 259, 265
Мельник М. О.	156	Примушко Н.	49
Мельникович М. П.	170, 262	Прищепа О. П.	265
Мешко Г. М.	218	Пунько Ж. С.	50
Мириманова М. С.	219	Пустовалова С.	73
Миронова С.	110		
Митюхина В.	73		
Мицкан Т. С.	153		
Моляко В. О.	166		
Монтессорі М.	31, 32, 93		
Москаленко Л. С.	176		
Мошинская Л. Р.	219		
Мошняга Л.	255		
Мухина В. С.	154		
Наконечна Л. В.	102		
Нехай О. М.	220		

Рассказова П. І.	119, 120	Тітов І. Г.	176
Романюк М.	168	Товкач І. Є.	177
Рябикіна А.	81	Трубенко В. М.	126
Сабельникова С.	121	Трусова О. Л.	235
Савченко О. Я.	229	Файзуллаєва Е. Д.	178
Савчин М. В.	169	Федорова Н. В.	236
Сак Т. В.	145	Франко І.	158
Самойлова С.	51	Хабарова Т. В.	243
Семак С. М.	122	Харук Г.	85
Сергеєнкова О. П.	137	Харченко Т. О.	6
Серых Л.	62	Харченко А.	86
Слинчук І.	84	Хіменко В.	127
Смольникова Г.	171	Хміль Н.	237
Соннік І. М.	232	Хролець О. І.	27, 53, 256
Сорокоумова А. Е.	172	Целуйко В.	184
Сорос Д.	245	Цепецауер О.	180
Ставицька С. О.	150	Цигипало О. П.	160, 161
Стадник Л.	100	Цюпак І. М.	268
Степанова О. І.	124, 266	Чекан О. І.	239
Стецюк А. І.	234	Черкасова Н.	240
Столярчук О. А.	137	Чижова О. Н.	128
Суворова Т. В.	125	Чирська Н.	238
Сухомлинська О. В.	229	Шавровська В. Н.	181
Сухомлинський В. О.	43, 49, 229, 239	Шавровська Н. В.	181
Тараненко О.	7	Шамрай О. В.	241
Таранченко О. М.	112	Швець Т.	242
Тарасенко Г. С.	267	Шевченко Т.	229
Таргоній А. Ю.	52	Шевчук Ю.	182
Тахаува А.	87	Шеремет М. К.	145
Теплюк А. А.	174	Шеретюк В. М.	265
Терела Г. В.	6	Шинкаренко В.	129
Терлецька Л. Г.	175	Ширяєва Л. М.	138
Тігаренко С. О.	204	Шмідт В. Ф.	183

Шпичак І. П.	183
Штекляйн С. Н.	243
Шумелянко- Тайгурській М.	260
Щербакова К. Й.	54, 269
Юрчук О. І.	130
Яковлева С.	131
Ярославцева Л.	55
Яценюк Л.	132, 133

Зміст

Передмова.....	3
I. Законодавчі та нормативні документи про освіту	5
II. Гуманізація освітнього простору дошкільного навчального закладу.....	8
III. Сучасні інноваційні технології дошкільної освіти.....	14
IV. Інклюзивна дошкільна освіта: реалії та перспективи.....	19
V. Психологічні особливості розвитку дитини дошкільного віку.....	27
VI. Підготовка фахівців для дошкільної та спеціальної освіти.....	36
VII. Література про наукову та громадську діяльність проф. Т. І. Поніманської.....	47
Іменний покажчик.....	52

Науково-допоміжний бібліографічний покажчик

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти

(до Перших Міжнародних педагогічних читань
пам'яті професора Т. І. Поніманської)

Серія «Педагогічна»

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ;

О. В. Іванчук – завідувач сектору
наукової бібліотеки РДГУ;

Л. В. Ковальчук – завідувач
інформаційно-бібліографічного відділу
наукової бібліотеки РДГУ.

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ.

Технічний редактор:

Ю. М. Оліферчук – провідний бібліотекар
наукової бібліотеки РДГУ.

Формат 60*84 1/16

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Тираж 100 прим.

Наукова бібліотека РДГУ

